ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Гомельскі ўніверсітэт

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМІТЭТА ЛКСМБ І ПРАФКОМАЎ ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА

№ 2 (526) | Субота, 15 студзеня 1983 года | Газета заснавана ў верасні 1969 года. Выходзіць раз у тыдзень | Цана 2 кап.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ

аб пленуме Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі

13 студзеня адбыўся нечарговы пленум ЦК Кампартыі Беларусі, які разгледзеў арганізацыйнае пытанне.

Першым сакратаром Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі выбран тав. Слюнькоў Мікалай Мікітавіч. Доўгі час ён працаваў у Беларусі на розных участках партыйнага і гаспадарчага будаўніцтва. Апошнія гады з'яўляўся намеснікам старшыні Дзяржплана СССР.

У рабоце пленума прыняў удзел сакратар ЦК КПСС І. В. Капітонаў.

Ад Цэнтральнага Камітэта КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і Савета Міністраў СССР

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР з глыбокім жалем паведамляюць, што 11 студзеня 1983 г. пасля цяжкай працяглай хваробы памёр вядомы дзеяч Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі, член Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Герой Сацыялістычнай Працы Кісялёў Ціхан Якаўлевіч.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КПСС | ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР | САВЕТ МІНІСТРАЎ СССР

Ад Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР і Савета Міністраў БССР

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР і Савет Міністраў БССР з глыбокім жалем паведамляюць камуністам, усім працоўным рэспублікі, што 11 студзеня 1983 года пасля цяжкай працяглай хваробы памёр Ціхан Якаўлевіч Кісялёў — вядомы дзеяч Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, буйны кіраўнік і арганізатар партыйнага і савецкага будаўніцтва ў Беларусі, кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, член Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, першы сакратар Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, Герой Сацыялістычнай Працы.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ | ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БЕЛАРУСКАЙ ССР | САВЕТ МІНІСТРАЎ БЕЛАРУСКАЙ ССР

Ціхан Якаўлевіч КІСЯЛЁЎ

11 студзеня 1983 года пасля цяжкай і працяглай хваробы памёр кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, член Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Ціхан Якаўлевіч Кісялёў. Не стала сярод нас вядомага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, жыццё якога цалкам аддадзена вялікай справе будаўніцтва камунізму.

Ціхан Якаўлевіч Кісялёў нарадзіўся 12 жніўня 1917 г. у вёсцы Агародня цяпер Добрушскага раёна Гомельскай вобласці ў беднай сялянскай сям'і. Член КПСС з 1940 года. Скончыў Гомельскі педагагічны інстытут і ВПШ пры ЦК КПСС. Доўгі час працаваў настаўнікам, загадчыкам навучальнай часткі сямігадовай, дырэктарам сярэдняй школы. З 1944 года Ціхан Якаўлевіч Кісялёў на партыйнай рабоце. Быў інструктарам Гомельскага абкома партыі, кіраўніком лектарскай групы Брэсцкага абкома, намеснікам загадчыка, загадчыкам аддзела прапаганды і агітацыі ЦК Кампартыі Беларусі. З 1952 года Ц. Я. Кісялёў з'яўляўся першым сакратаром Брэсцкага абкома партыі, затым сакратаром і другім сакратаром Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі. На працягу амаль дваццаці гадоў ён працаваў Старшынёй Савета Міністраў Беларускай ССР. Тут ярка раскрыліся ўласцівыя Ціхану Якаўлевічу Кісялёву выдатныя якасці таленавітага партыйнага і савецкага кіраўніка. Ім многае зроблена па мабілізацыі працоўных на аднаўленне разбураных у гады вайны гарадоў, сёл, прамысловых прадпрыемстваў, калгасаў, саўгасаў, па далейшаму развіццю прадукцыйных сіл рэспублікі. За гэтыя гады ў Беларусі створаны новыя галіны эканомікі, на высокія рубяжы выйшла сельская гаспадарка, ажыццёўлены вялікія сацыяльныя пераўтварэнні.

З 1978 года Ц. Я. Кісялёў працаваў намеснікам Старшыні Савета Міністраў СССР. У кастрычніку 1980 г. Ціхан Якаўлевіч Кісялёў быў выбран першым сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі. Ён з XXII з'езда партыі з'яўляўся членам Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. З кастрычніка 1980 г. Ц. Я. Кісялёў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС. Ён выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР чацвёртага і наступных скліканняў, з чэрвеня 1981 г. — член Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

Ціхан Якаўлевіч Кісялёў на ўсіх участках, куды яго накіроўвала партыя, праяўляў творчасць і ініцыятыву ў ажыццяўленні палітыкі КПСС. Яго вызначалі высокая кампетэнтнасць і эрудыцыя, прынцыповасць і дзелавітасць, увага і чуласць да людзей, асабістае абаянне і скромнасць. Усё гэта здабыло Ціхану Якаўлевічу шырокае прызнанне і аўтарытэт.

За вялікія заслугі перад Камуністычнай партыяй і Савецкай дзяржавай Ц. Я. Кісялёву ў 1977 годзе прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Ён узнагароджан пяццю ордэнамі Леніна, ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі, «Знак Пашаны» і многімі медалямі.

Светлая памяць аб Ціхане Якаўлевічу Кісялёве, верным сыне ленінскай партыі і савецкага народа, палымяным патрыёце і камунісце, назаўсёды захаваецца ў сэрцах савецкіх людзей.

Ю. У. АНДРОПАЎ, Г. А. АЛІЕЎ, М. С. ГАРБАЧОЎ, В. В. ГРЫШЫН, А. А. ГРАМЫКА, Д. А. КУНАЕЎ, А. Я. ПЕЛЬШЭ, Р. В. РАМАНАЎ, М. А. ЦІХАНАЎ, Д. Ф. УСЦІНАЎ, К. У. ЧАРНЕНКА, У. В. ШЧАРБІЦКІ, П. Н. ДЗЕМІЧАЎ, У. І. ДАЛГІХ, В. В. КУЗНЯЦОЎ, Б. М. ПАНАМАРОЎ, Ш. Р. РАШЫДАЎ, М. С. САЛОМЕНЦАЎ, Э. А. ШЭВАРДНАДЗЕ, М. В. ЗІМЯНІН, І. В. КАПІТОНАЎ, К. В. РУСАКОЎ, М. І. РЫЖКОЎ, Т. М. МЕНТЭШАШВІЛІ, А. Н. АКСЁНАЎ, В. Г. БАЛУЕЎ, У. І. БРОВІКАЎ, М. І. ДЗЕМЯНЦЕЙ, Я. П. ІВАНОЎСКІ, Ю. Б. КОЛАКАЛАЎ, А. Т. КУЗЬМІН, М. І. ЛАГІР, У. А. МІКУЛІЧ, У. Ф. МІЦКЕВІЧ, М. Н. ПОЛАЗАЎ, І. Я. ПАЛЯКОЎ, Л. С. ФІРЫСАНАЎ, Ю. М. ХУСАІНАЎ, І. Ф. ЯКУШАЎ, У. Е. ЛАБАНОК, Н. Л. СНЯЖКОВА, У. П. ШАПЛЫКА, Л. Г. КЛЯЦКОЎ, А. А. МАЛАФЕЕЎ, В. В. ПРЫШЧЭПЧЫК, Я. Я. САКАЛОЎ, С. М. ШАБАШОЎ, Г. Г. БАРТАШЭВІЧ, М. А. БАРЫСЕВІЧ, Л. Д. БРЫЗГА, Я. І. КЛІМЧАНКА, У. Л. БЯДУЛЯ, Я. І. СКУРКО (МАКСІМ ТАНК).

КОМПЛЕКСНЫ ПАДЫХОД ДА ВЫКЛАДАННЯ—НЕАБХОДНАЯ ЎМОВА ЯГО ЭФЕКТЫЎНАСЦІ

На ўсіх кафедрах ВНУ краіны інтэнсіўна вядуцца пошукі эфектыўных метадаў павышэння якасці вучэбнага працэсу. У нашым універсітэце ў гэтым плане ўсё больш шырокае прызнанне атрымлівае ідэя «разгрупаванага» засваення ведаў. На фізічным і матэматычным факультэтах па ініцыятыве члена-карэспандэнта АПН СССР І. Ф. Харламава ажыццяўляецца эксперымент, адобраны Мінвузам БССР і рэкамендаваны да ўкаранення. Сутнасць яго ў тым, каб ліквідаваць разрыў, які існуе паміж успрыняццем лекцыйнага матэрыялу, самастойнай работай студэнтаў па яго засваенню і кантролем за якасцю яго засваення. Эксперымент прадугледжвае некаторую перабудову лекцыйных заняткаў з уключэннем у іх элементаў самастойнай работы студэнтаў, сінхранізацыю лекцый і практычных заняткаў, а таксама правядзенне бягучых калёквіумаў па вузлавых праблемах чытаемых курсаў. Знешняе вырашэнне гэтага эксперымента — у канцы лекцыі выкладчык пакідае час — 10—15 мінут — для замацавання матэрыялу па вузлавых пытаннях. Гэтыя новаўвядзенні прыводзяць да таго, што павышаецца ўвага і пазнавальная актыўнасць студэнтаў у час лекцый, ліквідуецца праблема ненаведвання заняткаў.

Выконваючы рашэнні Савета універсітэта аб абмеркаванні данага эксперымента, на нашай кафедры разглядаліся асноўныя ідэі гэтага вопыту. Дацэнт Д. Г. Процкая ўказала на неабходнасць удасканальвання методыкі правядзення заняткаў і магчымасць апытання студэнтаў у працэсе лекцыі. Актывізацыя пазнавальчай дзейнасці студэнтаў ажыццяўляецца ў працэсе выканання пісьмовых кантрольных работ, рашэння лагічных задач і г. д. Асістэнт В. С. Наважылаў падкрэсліў важнасць уліку спецыфікі выкладання філасофскіх дысцыплін. Дацэнт Р. Я. Мінянкоў указаў на непатрэбнасць дубліравання на лекцыях семінарскіх заняткаў і на магчымасць вынясення некаторых лекцыйных пытанняў на практычныя заняткі. Была прынята пастанова: у цэлым, вопыт новай методыкі адобрыць, творча прымяняць яго з улікам спецыфікі выкладання філасофскіх дысцыплін. У далейшым дацэнт Т. П. Гараніна некаторыя заняткі па этыцы праводзіла з улікам выкарыстання методыкі «разгрупаванага» засваення ведаў.

Грамадазнаўцы, канешне, станоўча ўспрыймаюць ідэі данага эксперымента, але слепа не капіруюць яго, а галоўнае, не абмяжоўваюць актывізацыю пазнавальчай дзейнасці студэнтаў толькі рамкамі гэтага вопыту. Мы прынцыпова не абсалютызуем тыя або іншыя метады, прыёмы выкладання, а комплексна іх вар'іруем. Усё залежыць ад шэрагу фактараў: аб'екта і суб'екта навучання, чытаемага курса, тэмы і інш. Перш за ўсё тут неабходна ўлічваць спецыфіку выкладання навук.

Важнейшая асаблівасць выкладання, у прыватнасці, грамадскіх навук, якая праяўляецца ў большай ступені, чым у іншых дысцыплінах, — неабходнасць пастаяннай карэктыроўкі, перапрацоўкі чытаемых курсаў, а адсюль, і планаў семінарскіх заняткаў, тэматыкі рэфератаў, кантрольных курсавых і студэнцкіх навуковых работ у святле новых дакументаў партыі і ўрада. Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі па грамадскіх дысцыплінах, як вядома, сур'ёзна адстаюць ад навуковага ўзроўню грамадазнаўства. Любы курс грамадскай навукі ўвасабляе ў сабе адзінства пастаянства, стабільнасці, з аднаго боку, і навізны, з другога. Таму ўзрастае ступень выкарыстання на занятках твораў класікаў марксізму-ленінізму як цэласных твораў у кантэксце часу і вырашаемых задач, дакументаў КПСС і іншых марксісцка-ленінскіх партый, навейшай манаграфічнай літаратуры.

Другая важнейшая асаблівасць выкладання грамадскіх навук, звязаная з першай — пастаянная неабходнасць тэарэтычныя палажэнні арганічна звязваць з практыкай камуністычнага будаўніцтва, якая пастаянна ўскладняецца і развіваецца.

Трэцяя асаблівасць — вострa стаіць задачаператварэння ведаў у перакананні. Адной інфармаванасці, на што нацэльваюць у вядомай ступені асобныя эксперыменты, метады, недастаткова. Не выпадкова на XXVI з'ездзе партыі ў Справаздачным дакладзе ЦК КПСС гаварылася: «Не сакрэт, што ў некаторых маладых людзей адукаванасць і інфармаванасць часам ужываюцца з палітычнай наіўнасцю»...

Чацвёртая асаблівасць — неабходнасць вывучэння марксізму-ленінізму як цэласнай навукі, у арганічным адзінстве ўсіх яе састаўных частак.

Названыя некаторыя асаблівасці выкладання грамадскіх навук сведчаць аб іх складанасці, аб тым, што выкладанне нельга зводзіць да якіх-небудзь асобных, хаця і ўзаемазвязаных паміж сабой напрамкаў. Гэта пацвердзіла абласная навукова-метадычная канферэнцыя «Удасканальванне выкладання грамадскіх навук у святле рашэнняў XXVI з'езда КПСС», якая адбылася ў кастрычніку мінулага года.

Неабходнасць комплекснага падыходу да выкладання выражана ў пастанове ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР «Аб далейшым развіцці вышэйшай школы і павышэнні якасці падрыхтоўкі спецыялістаў», дзе пастаўлена задача больш поўнага адлюстравання навейшых дасягненняў навукі і перадавога вопыту, патрабуецца, каб заняткі насілі праблемны характар, адлюстроўвалі актуальныя пытанні тэорыі і практыкі, сучасныя дасягненні грамадскага і навукова-тэхнічнага развіцця, садзейнічалі паглыбленай самастойнай рабоце.

Комплексны падыход да выкладання азначае не толькі арганічнае спалучэнне прыёмаў і метадаў у залежнасці ад спецыфікі прадмета і канкрэтна вырашаемых дыдактычных задач. Гэта—спалучэнне станоўчых старых традыцый выкладання і новых, асабліва праблемнага навучання. Гэта—спалучэнне інфармацыйнага і метадалагічнага навучання. Для таго, каб вышэйшая школа ў падрыхтоўцы спецыялістаў ішла ў нагу з жыццём, неабходна арганічнае адзінства інфармацыйнага і метадалагічнага навучання пры вядучай ролі апошняга.

Канешне, нельга атоесамліваць станоўчыя традыцыі выкладання і інерцыйнасць мыслення. Праблемнае навучанне, відавочна, з'яўляецца адным са сродкаў, якія могуць пераадолець інерцыю, некаторыя ўстарэлыя традыцыі выкладання. Аднак праблемнае навучанне зусім не адмаўляе станоўчыя класічныя метады і прыёмы, насупраць, у «знятым» выглядзе яно іх выкарыстоўвае.

У. КАЛМЫКОЎ,
доктар філасофскіх навук, прафесар, загадчык кафедры філасофіі.

ПАКАЗЧЫКІ САЦЫЯЛІСТЫЧНАГА СПАБОРНІЦТВА ПАМІЖ КАФЕДРАМІ УНІВЕРСІТЭТА ЗА 1982 ГОД

Від дзейнасці	Кафедры прыродазнаўчага профілю			Грамадскія і гуманітарныя кафедры			
	Оптыкі	Тэарэтычнай фізікі	Фізіялогіі чалавека і жывёлін	Педагогікі і псіхалогіі	Палітычнай эканоміі	Эканомікі працы	Філасофіі
Вучэбна-метадычная работа	39,57	10,19	72,56	41,38	34,13	18,10	33,96
Навукова-даследчая работа	52,00	68,50	30,75	53,56	43,80	35,93	24,22
Пазавучэбная работа	39,54	25,86	29,64	12,16	30,78	20,66	41,25
Кадры	44,71	63,65	12,62	23,03	16,56	38,73	9,0
Сума балаў	176	168	145	130	125	114	108
Месца ў спаборніцтве	1	2	3	1	1	2	3

ПАЧЭСНЫ АБАВЯЗАК

Пры сацыялізме створаны сацыяльна-эканамічныя ўмовы для ператварэння дысцыпліны працы ў фактар прагрэсу грамадства, паколькі адбываюцца карэнныя змяненні ў паводзінах працоўных, узнікаюць свядомыя адносіны людзей да сваіх абавязкаў на вытворчасці, масавы працоўны гераізм. Па словах У. І. Леніна «поспех сацыялізму немагчымы без перамогі... свядомай дысцыплінаванасці».

На далейшае развіццё творчай актыўнасці і ўмацаванне дзяржаўнай вытворчай і працоўнай дысцыпліны арыентуюць рашэнні лістападаўскага (1982 г.) Пленума ЦК КПСС. Барацьба за паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу, рост прадукцыйнасці працы, ашчадныя адносіны да народнага дабра, павышэнне працоўнай дысцыпліны і адказнасці, хутчэйшае ўкараненне ў вытворчасць дасягненняў навукі — вось што павінна быць стрыжнем работы ўсіх падраздзяленняў нашага універсітэта.

Аднак, праверкі, якія правodзіліся народнымі кантралёрамі, бухгалтэрыяй, прафсаюзным камітэтам, членамі рэдкалегіі «Камсамольскага пражэктара» і іншымі грамадскімі арганізацыямі, засведчылі, што ва універсітэце маюць месца факты неашчадных адносін да матэрыяльных каштоўнасцей, нядбайнасць, расхлябанасць і безадказнасць. У нас яшчэ сустракаюцца выпадкі няякаснага правядзення рамонтных работ у інтэрнатах і завышэння іх аб'ёмаў, большага, чым па нормах, спісання будаўнічых матэрыялаў, нерацыянальнага выкарыстання каштоўнага абсталявання для навуковых і вучэбных мэт. Дапускаецца псаванне мэблі ў аўдыторыях і інтэрнатах, асобныя супрацоўнікі спазняюцца на працу, а студэнты — на заняткі. Ёсць і іншыя недахопы, з якімі патрэбна весці рашучую барацьбу.

Мінвузам БССР выдадзены загад «Аб мерах па далейшаму ўмацаванню дзяржаўнай дысцыпліны ў навучальных установах, арганізацыях і прадпрыемствах міністэрства, узмацненні барацьбы з парушальнікамі законнасці і праяўленнямі безгаспадарчасці». Для выканання гэтага загада ва універсітэце складзены план адпаведных мерапрыемстваў: па захаванню сацыялістычнай маёмасці і рэжыму эканоміі, павышэнню патрабавальнасці да педагагічных і навуковых кадраў (пры прадастаўленні да навуковых званняў і перавыбранні па конкурсу), па паляпшэнню выкарыстання ўсіх відаў абсталявання, удасканаленню дзейнасці прыёмнай камісіі пры адборы абітурыентаў, паляпшэнню работы падрыхтоўчага аддзялення і г. д.

У рэалізацыі гэтых мерапрыемстваў павінны прыняць актыўны ўдзел усе падраздзяленні і грамадскія арганізацыі універсітэта.

У. АРЭШЧАНКА,
старшыня галаўной групы народнага кантролю ГДУ.

Запрашае Навукова-эканамічнае таварыства

СПАЛУЧАЮЧЫ АГУЛЬНЫЯ НАМАГАННІ

Усямернае павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці з'яўляецца асновай далейшага развіцця эканомікі нашай краіны, важнейшай гаспадарчай і палітычнай задачай на сучасным этапе камуністычнага будаўніцтва. Асноўны шлях вырашэння гэтай грандыёзнай задачы — перавод эканомікі на рэйкі інтэнсіўнага росту, забеспячэнне больш высокіх вынікаў пры меншых затратах.

Важнае значэнне ў справе выканання пастаўленых задач мае мабілізацыя грамадскасці на барацьбу за эфектыўнасць сацыялістычнай вытворчасці і, у першую чаргу, эканамічнай грамадскасці. З гэтай мэтай у нашай краіне створана Навукова-эканамічнае таварыства.

Яго стварэнне — важная падзея ў жыцці не толькі вучоных-эканамістаў, але і практычных работнікаў нашых гаспадарчых органаў. Гэта адно з праяўленняў пастаянных клопатаў партыі і ўрада аб развіцці творчых сіл і ініцыятывы савецкіх людзей. Устаноўчы сход Навукова-эканамічнага таварыства адбыўся ў Маскве 9 снежня 1982 года. Старшынёй яго выбран вядомы вучоны-эканаміст Т. С. Хачатураў.

Асноўнай задачай Навукова-эканамічнага таварыства з'яўляецца актыўнае садзейнічанне паспяховаму ажыццяўленню эканамічнай і сацыяльнай палітыкі партыі, забеспячэнню далейшага эканамічнага прагрэсу краіны на аснове інтэнсіфікацыі грамадскай вытворчасці і павышэння яе эфектыўнасці.

Можна выдзеліць два галоўныя напрамкі практычнай работы НЭТ. Гэта, па-першае, стварэнне эфектыўных арганізацыйных форм каардынацыі намаганняў вучоных-эканамістаў і практычных работнікаў у справе далейшага развіцця эканамічнай тэорыі, выпрацоўцы навукова абгрунтаваных рэкамендацый навукі, у якіх мае патрэбу гаспадарчая практыка. Па-другое, гэта агітацыйна-прапагандысцкая работа, мэта якой — фарміраванне сучаснага эканамічнага мыслення, паляпшэнне эканамічнай адукацыі і выхавання працоўных.

Навукова-эканамічнае таварыства з'яўляецца добраахвотнай масавай арганізацыяй, якая аб'ядноўвае вучоных, інжынераў, тэхнікаў, рабочых-наватараў вытворчасці, арганізацый і прадпрыемстваў сістэмы дзяржаўных устаноў, а таксама выкладчыкаў, студэнтаў і навучэнцаў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў. Асновай НЭТ на месцах з'яўляюцца пярвічныя арганізацыі. Важнейшай іх задачай з'яўляецца давядзенне да шырокіх мас працоўных эканамічнай палітыкі партыі, мабілізацыя працоўных на рашэнне актуальных задач камуністычнага будаўніцтва. Яны павінны смялей займацца новымі эканамічнымі і сацыяльнымі праблемамі, шырэй абапірацца на даныя навукі, прыцягваючы для работы вядучых вучоных-эканамістаў і эканамістаў-практыкаў. У цяперашні час у краіне створана звыш пяці тысяч пярвічных арганізацый, у якіх налічваецца каля 400 тысяч правадзейных членаў.

У нашым універсітэце таксама створана пярвічная арганізацыя Навукова-эканамічнага таварыства. Старшынёй яго выбран дэкан эканамічнага факультэта кандыдат эканамічных навук, дацэнт І. П. Трацэўскі.

У мэтах развіцця эканамічнай навукі, набліжэння яе да патрэб народнай гаспадаркі ў пярвічнай арганізацыі НЭТ ГДУ плануецца стварыць секцыі па напрамках эканамічнай тэорыі і практыкі: палітычнай эканоміі, эканомікі працы і працоўных рэсурсаў, арганізацыі кіравання грамадскай вытворчасцю, статыстыкі і інш.

Членам пярвічнай арганізацыі НЭТ нашага універсітэта можа стаць кожны выкладчык і супрацоўнік. Для гэтага неабходна падаць заяву на імя старшыні пярвічнай арганізацыі.

А. САСНОЎ,
вучоны ...

Дзённік сесіі

ПЕРШЫЯ ПЯЦЕРКІ, ПЕРШЫЯ НЯЎДАЧЫ

Чарговае выпрабаванне на веды — зімовая экзаменацыйная сесія — узяла старт. На ўсіх факультэтах універсітэта здадзены першыя экзамены. Аб чым яны засведчылі, і як наогул праходзіць праверка выкладчыкамі трываласці ведаў студэнтаў, расказалі рэдакцыі нашай газеты намеснікі дэканаў некаторых факультэтаў.

В. І. ТАЛКАЧОЎ, намеснік дэкана біяфака: Сесія на нашым факультэце праходзіць на належным арганізацыйным узроўні. Па раскладу пачынаюцца экзамены, своечасова здаюцца ў дэканат ведамасці з адзнакамі. Калі ж гаварыць аб якасці ведаў студэнтаў, то яны, у цэлым, добрыя. Так, парадавалі нас чацвёртакурснікі, якія здалі дацэнту Я. Е. Падутаву экзамен па экалогіі. Адзнакі толькі выдатныя і добрыя — нават ніводнай тройкі. Што ж, пачатак добры, хацелася, каб так было і далей.

Ёсць, на жаль, у нас і такія студэнты, якія не дапушчаны да экзаменаў, таму што не атрымалі залікаў па адной ці нават некалькіх дысцыплінах. Гэта яшчэ раз пацвярджае вядомую ісціну: студэнту трэба працаваць пастаянна, а не толькі ў час сесіі.

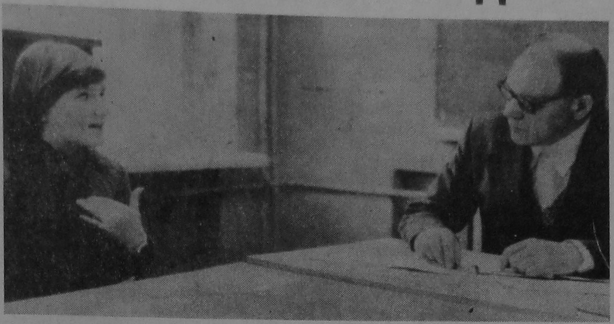

На экзамене па гісторыі рускай літаратуры, які прымаў дацэнт М. А. Маляўка, трэцякурсніца Таццяна Бічукова атрымала выдатную адзнаку.

М. В. СЕЛЬКІН, намеснік дэкана матэматычнага факультэта: Для студэнта не павінна быць галоўных і другарадных прадметаў, якім, на іх думку, можна і не ўдзяляць належнай увагі. Так здарылася з чацвёртакурснікамі факультэта. У гэтым навучальным годзе ў нас была ўведзена на 4-м курсе такая дысцыпліна як фізвыхаванне. Вось да яе несур'ёзна аднесліся студэнты. Адсюль і вынік: шмат чацвёртакурснікаў не дапушчаны да экзаменаў з-за незалікаў па фізвыхаванню.

Недобрасумленнымі студэнтамі, якія абыякава адносіліся да вучобы на працягу семестра, не здадзены залікі і па іншых прадметах. Іх, праўда, не так многа, але ж яны псуюць агульны «твар» факультэта. Таму нам неабходна быць больш патрабавальнымі да такіх «гора-студэнтаў».

* * *

Па стану на 12 студзеня на геалагічным факультэце студэнтамі групы Г-41 былі здадзены два экзамены: па геахіміі і механіцы грунтоў. З адзнак, выстаўленых у экзаменацыйных ведамасцях, бачна, што справы тут ідуць добра: двоек няма.

Прафесар В. А. Вахрушаў, які прымаў экзамен па геахіміі, паставіў 10 пяцёрак, 6 чацвёрак, толькі 2 тройкі.

Экзамен па механіцы грунтоў таксама вытрыман нядрэнна. Яго прымаў дацэнт Ю. Ф. Хадакоўскі.

На «выдатна» вытрымалі два экзамены студэнты Васіль Лаховіч, Мікалай Мотыраў, Сяргей Паляшчук.

Крыху горш справы ў пяцікурснікаў. Два студэнты групы Г-51 атрымалі нездавальняючыя адзнакі на экзамене па геатэктоніцы, які прымаў дацэнт В. П. Карташоў.

Што ж, па падрыхтаванасці — і вынікі. Адсюль і пяцёркі, і няўдачы. Няхай жа толькі першыя будуць у студэнтаў ГДУ ў гэты гарачы час!

Перад экзаменам. Фота К. Дзмітэркі.

Гарызонты навукі і тэхнікі

НЕЗЯМНЫЯ ЦЫВІЛІЗАЦЫІ: ПОШУК ПРАЦЯГВАЕЦЦА

Адной з груп савецкіх вучоных, якая вось ужо каля 15 гадоў вядзе пошук сігналаў ад незямных цывілізацый, кіруе намеснік дырэктара Навукова-даследчага радыёфізічнага інстытута (г. Горкі) член-карэспандэнт Акадэміі навук СССР У. С. Троіцкі. З ім гутарыць карэспандэнт АДН А. Барысаў.

КАРЭСПАНДЭНТ: Усевалад Сяргеевіч, вось ужо многія гады радыёастраномы, галоўным чынам савецкія і амерыканскія, з затоенай надзеяй даследуюць небасхіл, спрабуючы з хаосу касмічных выпраменьванняў выдзеліць пазыўныя далёкіх цывілізацый. І — нічога! У гэтым годзе на сімпозіуме ў Таліне, прысвечаным пошуку разумнага жыцця ў Сусвеце, былі зроблены дзесяткі дакладаў, але якога б аспекту гэтай праблемы яны не краналіся, у зале пасяджэнняў нябачна, але пастаянна вісела сакраментальнае пытанне: чаму ж усё-такі «яны» маўчаць?

ТРОІЦКІ: Сітуацыя вакол закранутай праблемы ў апошнія гады сапраўды некалькі драматызуецца. Сігналаў заведама штучнага паходжання зафіксіраваць пакуль нікому не ўдалося. Відавочна, не курсіруюць у галактычнай прасторы і іншазорныя караблі, бо ў адваротным выпадку гэта можна было б выявіць: для міжзорных рэйсаў яны павінны б затрачваць усяго толькі ў 10 тысяч разоў менш поўнай энергіі выпраменьвання Сонца, а такі ўзровень выпраменьвання з дапамогай сучаснай апаратуры можна было б заўважыць. Вось гэтае «маўчанне», адсутнасць якіх-небудзь «касмічных цудаў» і нарадзіла сярод некаторых даследчыкаў уяўленне, што зямная цывілізацыя можа аказацца адзінай у нашай Галактыцы, а можа стацца, і ва ўсім Сусвеце.

Між тым, праведзеныя ў апошні час даследаванні паказваюць, што космас маўчыць таму, што мы яго яшчэ пакуль дрэнна слухаем. Акрамя таго, стратэгія пошуку, якая да гэтага часу грунтавалася на прадпасылках, частка якіх хутчэй за ўсё памылковая. Я растлумачу. Па ўмоўнай класіфікацыі члена-карэспандэнта Акадэміі навук СССР М. Кардашова, гіпатэтычныя незямныя цывілізацыі было прынята раздзяляць на тры тыпы. Першы тып — зямны, з аналагічным узроўнем тэхналагічнага развіцця і энергаспажывання. Другі — калі цывілізацыя авалодала ў мільярды разоў большай энергіяй: энергіяй сваёй зоркі. Нарэшце, трэці тып — звышцывілізацыя, якая кантралюе энергію сваёй галактыкі.

Давайце разважаць. Уявім, што ў некаторай колькасці зорак цывілізацыі ўзнікнуць і дасягнуць высокага ўзроўню тэхналагічнага развіцця. У прынцыпе нішто не забараняе ім у нейкі час пачаць каланізацыю ўсёй Галактыкі. Аднак рабіць гэта можна толькі паэтапна. Скажам, карабель з некалькімі тысячамі разумных насельнікаў стартуе да суседніх зорак, праз многія гады дасягае падыходзячай планеты і стварае новы востраў цывілізацыі. На працягу наступных соцень і тысяч гадоў павінна ажыццяўляцца рэгенерацыя новага, шматмільённага грамадства з магутнай індустрыяй і велізарнымі энергазапасамі. Толькі пасля гэтага можна стартаваць да новых, яшчэ больш аддаленых зорак.

І ў гэтай сувязі мы прыходзім да наступнай цікавай думкі. Калі ўзнікненне цывілізацый — з'ява заканамерная, калі хаця б частка іх дасягае высокага ўзроўню развіцця, то за 10 мільярдаў гадоў існавання Галактыкі гэтыя старэйшыя браты па розуму маглі шматразова каланізаваць усю зорную сістэму, у тым ліку ў мінулым не раз пабываць на планеце Зямля. Але да сённяшняга дня (калі падыходзіць са строга навуковых пазіцый) у нас няма ніводнага пераканаўчага сведчання іх знаходжання на нашай планеце. І значыць, разлічваць на прысутнасць у нашай галактыцы нейкай суперцывілізацыі ў нас няма падстаў.

Гэта з аднаго боку.

З другога — як паказалі даследаванні, на існаванне цывілізацый галактычнага маштабу накладаюць прынцыповую забарону самі законы прыроды. У прыватнасці, канчатковая скорасць распаўсюджвання сігналаў (скорасць святла) не дазваляе на каласальных прасторах Галактыкі (дзесяткі тысяч светавых гадоў!) ажыццяўляць узаемную сувязь — абменьвацца інфармацыяй, масай і энергіяй паміж насяляючымі яе астраўкамі розуму. А без узаемнай і адваротнай сувязі ніякія зносіны немагчымы.

КАРЭСПАНДЭНТ: На базе Горкаўскага Навукова-даследчага радыёфізічнага інстытута пошукі сігналаў ад іншых касмічных цывілізацый вядуцца пад вашым кіраўніцтвам з 1968 года. Як гэта рабілася да апошняга часу? Якія вынікі? І што прадугледжваецца ў вашых планах на будучае?

ТРОІЦКІ: На працягу гэтых гадоў мы ажыццяўлялі прыём на хвалях 21 сантыметр, 50 сантыметраў і адзін метр на антэну ўсёнакіраванага дзеяння. Перавагі такой антэны ў тым, што ў кожны дадзены момант назірання праслухоўвалася ўся бачная нябесная паўсфера. Недахоп — немагчымасць лакалізацыі крыніцы выпраменьвання і малая адчувальнасць прыёмнага комплексу. Таму разлічваць даводзілася толькі на вельмі магутныя сігналы, скажам, ад цывілізацыі другога тыпу. Тэлескоп працаваў кругласутачна, перапынак, па ўмовах назіранняў, рабілі толькі ў халодны час. Ніякіх пазыўных з іншых светаў пакуль выявіць не ўдалося.

У бліжэйшыя паўтара-два гады павінна быць уведзена ў строй больш дасканалая, прымянільна да нашых мэт, антэна: веерная (або па-іншаму — шматпраменевая). Дыяграма яе накіраванасці будзе па-ранейшаму ахопліваць усю назіраемую нябесную паўсферу, але ў выпадку прыёму «падазронага» сігналу з'явіцца магчымасць вызначыць, з якой вобласці небасхілу цікавячы нас сігнал прыйшоў.

Упаўне магчыма, што незямных штучных сігналаў мы не прымем яшчэ і дзесяць, і дваццаць, і трыццаць гадоў, бо гэта сапраўды надзвычайнай цяжкасці задача. Але гэта ні ў якой меры не будзе азначаць, што «іх» сапраўды няма, а хутчэй, што мы ў сваім майстэрстве пошуку яшчэ не дасягнулі ўзроўню, які адпавядае велічы вырашаемай праблемы. Яна настолькі грандыёзная, што патрабуе нетрывіяльнага падыходу і смелых ідэй. У любым выпадку мы павінны працягваць дзейнічаць, будаваць новыя, усё больш магутныя і дасканалыя сістэмы пошуку. Іх стварэнне заўсёды акажацца апраўданым: калі нават не будуць іншыя прыстанішчы Розуму, то такія ўнікальныя збудаванні дапамогуць рассунуць межы Сусвету, растлумачыць прыроду аб'ектаў ужо адкрытых, але яшчэ не зразумелых.

(АДН).

Незабыўнае

40 ГАДОЎ ТАМУ НАЗАД

Ішоў студзень 1943 года. Шаснаццаць месяцаў працягвалася асада горада Ленінграда. Гітлераўцы не здолелі захапіць яго адразу. Яны вырашылі падавіць супраціўленне ленінградцаў і войск, якія абаранялі горад на Няве, бясконцымі артылерыйскімі абстрэламі, бамбардзіроўкамі і голадам. Але вораг пралічыўся. У неверагодна цяжкіх умовах блакады горада Леніна, ленінградцы, усе яго абаронцы выстаялі.

Выкарыстоўваючы выгадную абстаноўку, якая склалася на іншых франтах, войскі Ленінградскага фронту каля двух месяцаў вялі падрыхтоўку да прарыву варожай блакады. Усяго 14 км аддзялялі Ленінградскі і Волхаўскі франты. Але якіх кіламетраў! Варожая абарона была насычана агнявымі сродкамі, мела выключна ўмацаваныя апорныя пункты. Да таго ж была забалочанай мясцовасць. А яшчэ перад нашымі войскамі ляжала ледзяная прастора Нявы шырынёй каля 700 м. Кожны яе метр прастрэльваўся перакрыжаваным кулямётным агнем. Адвеснай і непераадольнай сцяной узнімаўся абледзянелы працілеглы бераг ракі, які павінны былі штурмаваць нашы войскі пры дапамозе прыгатаваных для гэтай мэты лесвіц.

Мой назіральны пункт камандзіра артылерыйскай батарэі быў абсталяваны на вяршалінах трох сосен для карэкціроўкі агню гармат па апорных пунктах і мінамётных батарэях праціўніка ў глыбіні яго абароны, так як навокал быў лес.

Перад боем нам зачыталі загад Ваеннага Савета фронту: «Смялей ідзіце ў бой, таварышы! Памятайце: вам даверана жыццё і свабода Ленінграда...».

І вось 12 студзеня 1943 года ў 9 гадзін 30 мін. залпамі «Кацюш» пачалася артылерыйская падрыхтоўка. Дзве гадзіны і дваццаць мінут над абаронай ворага бушаваў вогненны смерч. Перад атакай у размяшчэнні нашых перадавых стралковых падраздзяленняў зводны аркестр зайграў «Інтэрнацыянал». У паветра ўзляцелі сігнальныя ракеты. Ледзяная раўніна ракі запоўнілася тысячамі савецкіх воінаў. Наперадзе з лесвіцамі беглі штурмавыя групы. Пачуўся рукапашны бой на працілеглым беразе рэчкі. А артылерысты ў гэты час перанеслі агонь гармат у глыбіню абароны праціўніка, падаўляючы яго агнявыя сродкі і апорныя пункты.

З цяжкімі баямі ўсё далей і далей у глыбіню абароны ворага прабіваліся нашы часці. Свае назіральныя пункты мы перанеслі на другі бераг і карэкціравалі агонь гармат. Гітлераўцы аказвалі ўпартае супраціўленне, асляпляючы і абстрэльваючы нашы пункты, каб не даць магчымасці савецкай артылерыі весці прыцэльны агонь. Мы садзіліся ў танкі, наблізіліся да апорных пунктаў і прыцэльна карэкціравалі смертаносны агонь.

Сем дзён упартых баёў завяршыліся перамогай. 18 студзеня 1943 года войскі Ленінградскага і Волхаўскага франтоў злучыліся. Варожая блакада была прарвана. І вось 19 студзеня па радыё Ленінграда ўсе, хто застаўся ў жывых, пачулі: «Блакада прарвана! Мы даўно чакалі гэтага дня. Мы заўсёды верылі, што ён будзе, што дзень расплаты надыдзе, што наша армія прарве пакутлівую блакаду!» Радыё гаварыла ўсю ноч.

За 18 дзён была пракладзена чыгунка і ўзведзены мост праз Няву, па якім у Ленінград пачалі паступаць грузы з «Вялікай зямлі». Голад і холад, якія перажылі ленінградцы зімой 1941—42 гг., засталіся ззаду. А наперадзе стаяла яшчэ большая і цяжэйшая задача: канчаткова разграміць ворага і поўнасцю вызваліць Ленінград. Гэта здзейснілася праз год — у студзені 1944 года.

Г. МІЛЬЧАНКА,
падпалкоўнік ў адстаўцы, старшы выкладчык кафедры грамадзянскай абароны.

У адным з папярэдніх нумароў газеты расказвалася аб калекцыі марак студэнта гістфіла, члена універсітэцкага КІДа В. Лютынскага, прысвечаных студэнцтву, знамянальным падзеям у жыцці моладзі планеты. Сёння мы змяшчаем яшчэ адзін расказ В. Лютынскага пра шырока адлюстраваны ў філатэліі XI сусветны фестываль моладзі і студэнтаў на Кубе.

ЗОРНЫ ЧАС ЮНАЦТВА

Ён праходзіў з 28 ліпеня па 5 жніўня 1978 года ў сталіцы першай сацыялістычнай дзяржавы ў Заходнім паўшар'і — Кубы.

Упершыню ў гісторыі Сусветных фестываляў пасланцоў моладзі нашай планеты прымала нееўрапейская краіна.

На працягу дзевяці дзён у Гаване больш 18 тысяч дэлегатаў з 145 краін абмяркоўвалі галоўныя праблемы сучаснасці, сабраўшыся пад лозунгам «За антыімперыялістычную салідарнасць, мір і дружбу».

Адной з самых шматлікіх была дэлегацыя савецкай моладзі. У яе састаў уваходзілі лепшыя маладыя рабочыя, студэнты, дзеячы навукі і культуры.

У час фестывалю адбылося амаль тысяча дзвесце розных мерапрыемстваў. Галоўнымі тэмамі дыскусій былі: роля моладзі і студэнцтва ў барацьбе за мір, разрадку, бяспеку народаў, міжнароднае супрацоўніцтва, спыненне гонкі ўзбраенняў, барацьба супраць імперыялізму, каланіялізму. Адной з цэнтральных падзей фестывалю сталі пасяджэнні Міжнароднага трыбунала: «Моладзь абвінавачвае імперыялізм». Перад удзельнікамі трыбунала прайшлі сведчанні аб пачварных злачынствах імперыялізму ў Чылі, ЮАР, Лацінскай Амерыцы, на Бліжнім Усходзе.

У адзін з дзён фестывалю яго ўдзельнікі разам са сваімі кубінскімі равеснікамі выйшлі на «будоўлі салідарнасці».

Цікавай і захапляючай была культурная праграма фестывалю. На ёй выступалі лепшыя прафесійныя і самадзейныя калектывы, вядомыя кубінскія і замежныя артысты.

Улічваючы выдатную ролю кубінскай моладзі ў справе перамогі рэвалюцыі на Кубе, яе заслугі ў сацыялістычным будаўніцтве, другі па велічыні востраў рэспублікі пад назвай Пінос быў афіцыйна пераіменаваны ў востраў Хувентуд (в. Моладзі).

Заключны дакумент XI Сусветнага фестывалю «Заклік да моладзі свету» заклікаў юнацтва планеты аб'яднаць свае сілы «у барацьбе за мір, разрадку, бяспеку народаў і раззбраенне, мацаваць адзінства ў барацьбе супраць імперыялізму, каланіялізму, расізму, апартэіда і фашызму, развіваць дружбу і супрацоўніцтва паміж моладдзю ўсіх краін свету».

Гаванскі фестываль знайшоў шырокае адлюстраванне ў філатэліі: было выпушчана ў свет звыш дваццаці марак.

На ўсіх паштовых марках — фестывальны рамонак. На марках, выпушчаных у Венгрыі і Манголіі, адлюстраваны абрысы вострава Свабоды. Велічны помнік нацыянальнаму герою Кубы Хасэ Марці паказаны на марках ГДР і Кубы. Галубы міру — на паштовай эмісіі Балгарыі.

Лаканічная савецкая марка — стылізаваная лічба «XI», лаўровая галінка, фестывальны рамонак і дэфіз фестывалю.

Зорнымі часамі юнацтва называюць сусветныя маладзёжныя фестывалі. Над сталіцамі дзесяці краін свету распускаў свае рознакаляровыя пялёсткі фестывальны рамонак. І няхай гэта кветка — сімвал міру і дружбы моладзі — расцвітае па ўсёй нашай Зямлі.

В. ЛЮТЫНСКІ,
студэнт гістфіла.

На здымку: маркі, прысвечаныя XI Гаванскаму фестывалю.

Аб кнігах маладых

ПЕРШЫ КРОК — УПЭЎНЕНЫ

Першая кніга празаіка... Гэта, як зразумела, вельмі адказны крок, які ў многіх адносінах прадвызначае далейшы шлях аўтара ў літаратуры і разам з тым у пэўнай ступені характарызуе ягоныя ўзаемаадносіны з навакольным светам, мінулым, будучым, што звычайна называюць аўтарскай канцэпцыяй рэчаіснасці. Разам з тым аповесць маладога празаіка[1] цесна звязана з сённяшнім станам развіцця нацыянальнай літаратуры, якая даволі чуйна адлюстроўвае складаныя праблемы сучаснасці, з жанрава-стылёвымі пошукамі. Якія ж пытанні хвалююць аўтара і знаходзяць у аповесці сваё мастацкае ўвасабленне? Іх некалькі. І яны, зразумела, цесна звязаны з асноўнымі структурнымі элементамі паэтыкі твора (сюжэт, канфлікт, кампазіцыя, мова, аўтарская пазіцыя і г. д.). У самым канцы аповесці мы сустракаемся з надзвычай шчырымі і публіцыстычна завостранымі радкамі, якія прадвызначаюць увесь ідэйна-эстэтычны пафас твора. Гаворачы аб пакаленні людзей, да якога належыць і сам празаік, аўтар задае пытанне: ці ўдасца кожнаму з нас пражыць жыццё па законах кахання і прыгажосці, ці не вельмі хутка мы звыкаемся са сваімі пачуццямі, «прозай» жыцця? Якое гэта пакаленне і якія якасці ўласцівы яму, у якой атмасферы фарміравалася яно? Адказам на ўзнятыя праблемы з'яўляецца ўвесь мастацкі змест аповесці, прысвечанай пасляваеннай студэнцкай моладзі, яе жыццю, пошукам сэнсу існавання, каханню.

Малады празаік у сваёй аповесці раскрывае ў асноўным дзве тэмы, цесна звязаныя паміж сабою: каханне, падпарадкаванае законам прыгажосці, і першыя крокі ў самастойнае жыццё — зараджэнне студэнцкіх будаўнічых атрадаў у Беларусі. Такая аўтарская накіраванасць шмат у чым прадвызначыла сюжэт і кампазіцыю твора. Апавяданне аб інтымных перажываннях маладых людзей абрамляе сюжэт, прысвечаны працы беларускіх студэнтаў у час летніх канікулаў у Крыму. Ул. Навумовіч стаяў перад даволі складанай задачай, як зрабіць празаічную плынь твора рухомай дынамічнай структурай. Тым больш, што на шляху псіхалагічнага раскрыцця ўнутранага стану студэнта Рамана Назоркі ў дачыненні да Клаўдзі Гарабінка, Наны Вярыга, Леры, Надзі Сакаленка ён дасягнуў значных поспехаў.

Хто ж такі Раман Назорка і чаму ў ягоным сэрцы знаходзяць прытулак прыхільныя пачуцці аж да чатырох дзяўчат? Можа гэта сучасны сэрцаед, аматар да лёгкага флірту? Такі тып маладога чалавека не новы для літаратуры. Пісьменнік, нам здаецца, здолеў у распрацоўцы гэтай традыцыйнай тэмы сказаць нешта сваё. Знаёмства з Раманам дазваляе зрабіць вывад аб тым, што ён—хлопец шчыры і сумленны, прамы і адкрыты. І ў каханні, і ў звычайных жыццёвых сітуацыях.

Увесь ідэйна-мастацкі пафас твора скіраваны на тое, каб даказаць, што ў вялікай адказнасці перад грамадствам, перад памяццю загінуўшых у гады Вялікай Айчыннай вайны якраз крыецца сакрэт унутранай прыгажосці Рамана Назоркі і іншых маладых людзей. Юнак не можа проста і лёгка, галоўнае—бяздумна выкарыстаць мінутную слабасць дзяўчыны (так было, напрыклад, з Нанай Вярыгай) або звязаць сваё жыццё з чалавекам, у шчырасці кахання якога ён не пераканаць да канца (Клаўдзя Гарабінка). Што ж выратоўвае Рамана Назорку ад непапраўнай памылкі, якая магла б паламаць чужы лёс, прынесці гора і расчараванне ў жыцці? Відаць, павага да асобы чалавека, гатоўнасць ахвяраваць сваімі інтарэсамі, жаданнямі ў імя справядлівасці, дабра і шчырасці. Такая асаблівасць характару савецкага чалавека ідзе ад народнай маралі, этыкі, усяго ладу нашага жыцця. І не ўзнікае пытання аб тыповасці і жыццёвай паўнакроўнасці сённяшняга маладога чалавека. Бо адказам з'яўляюцца шматлікія старонкі аповесці Ул. Навумовіча. Разам з тым аўтар палемічна завастрае праблему, якую можна было б сфармуляваць, выкарыстоўваючы тую ж народную мудрасць. Здаўна лічылася, што хлопец з'яўляецца ініцыятарам любоўных заляцанняў. Аднак жыццё падказвае, і гэта аксіёма замацавалася нават у вядомай песні: «мы выбіраем, нас выбіраюць», што не толькі ён, але і дзяўчына, жанчына, сама можа зрабіць выбар.

У такім своеасаблівым аўтарскім павароце да праблемы кахання (заўсёды вечнага і заўсёды новага) заключаюцца адносіны празаіка да складаных узаемаадносін маладых людзей, якія толькі-толькі пачынаюць самастойныя крокі ў жыццё.

Сучасны стан развіцця эканамічных грамадскіх узаемаадносін, прагрэс навукі і тэхнікі, павелічэнне долі рацыянальнага ў нашым мысленні, тыя поспехі, якіх дасягнуў наш народ за больш як паўвекавы перыяд гісторыі, не мог не паўплываць на павышэнне ролі жанчыны ў сённяшнім жыцці, а таксама на яе самастойнасць у асабістым, інтымным.

Ул. Навумовіч разглядае гэтую праблему праз прызму юнацкага светаадчування, гарачага і трапяткога. Гэта каштоўна. Аўтар не адзін раз папярэджвае: такое бывае аднойчы! Не згубіце шчырасці, чысціні, знайдзіце ў сабе мужнасць аднойчы ўзяць вялікую адказнасць за ўсё на сябе, ці ў час адкажыцеся, калі не да канца ўпэўнены ў сабе, сваім каханні.

Аўтар сцвярджае, што і другая, лепшая палова роду чалавечага — жанчыны—не заўсёды бываюць на вышыні становішча. Сустракаюцца прагныя на чужое шчасце, багацце, славу, абыякавыя да лёсу бліжняга свайго і г. д. Такая, напрыклад, Нана Вярыга.

Выразна адчуваюцца спажывецкія адносіны да жыцця ў Наны. І відаць, Раман, які адказаўся ад яе кахання, здолеў шчасліва абмінуць магчымую трагедыю.

Ул. Навумовіч, такім чынам, выкарыстоўвае ў сваёй аповесці традыцыйны, але плённы для сённяшняй літаратуры сюжэтна-кампазіцыйны прыём, калі станоўчы персанаж праходзіць праз шэраг любоўных выпрабаванняў, сустракае горкія няўдачы, аднак перамагае іх.

Сур'ёзнае пачуццё ў Рамана да Клаўдзі Гарабінка. Іх сустрэчы займаюць цэнтральнае месца ў творы. Дзяўчына таксама горнецца да хлопца, нават згодна выйсці за яго замуж. Аднак... Супраць маці Клаўдзі, якая аблюбавала для яе лепшага жаніха, былога аднакласніка цяперашняй студэнткі Платона. Ён вучыцца ў Ленінградзе, неўзабаве стане афіцэрам.

Ну, а што ж сама Клаўдзя? Вобраз яе ў аповесці вельмі супярэчлівы і цікавы. Аднак, на нашу думку, не да канца псіхалагічна распрацаваны. Ствараецца ўражанне, што яна часам сама не ведае, чаго хоча. У рэшце рэшт Клаўдзя выходзіць замуж за Платона. Што ж, лес чалавека — прадаўжэнне ягонага характару.

У адрас аўтара можна зрабіць заўвагу, якая датычыцца вобразнай сістэмы другой часткі аповесці, у якой гаворка ідзе аб дзейнасці студэнцкага будаўнічага атрада. Сюжэт тут больш дынамічна-падзейны, аднак месцамі траціцца глыбіня псіхалагічнага абгрунтавання ўнутранага жыцця персанажаў, многія з іх намечаны толькі эскізна.

Істотных недахопаў не пазбаўлена кампазіцыя ўсяго твора. Ствараецца ўражанне, што аўтар не вельмі арганічна спалучыў два самастойныя сюжэты. Адзін з іх прысвечаны, як мы ўжо ведаем, унутраным перажываннем Рамана. Другі — першым самастойным крокам студэнцкіх будаўнічых атрадаў.

У цэлым аповесць Ул. Навумовіча «Такое бывае аднойчы» — удалы крок маладога празаіка ў беларускую літаратуру.

У. КАВАЛЕНКА,
в. а. дацэнта кафедры беларускай літаратуры.

[1] Навумовіч Уладзімір. Такое бывае аднойчы. — Мінск, «Мастацкая літаратура», 1982, 206 с.

ДЛЯ СЛУХАЧОЎ ПАДРЫХТОЎЧЫХ АДДЗЯЛЕННЯЎ

У магазіне № 5 «Научно-техническая книга» (праспект Леніна, 45) слухачы падрыхтоўчых аддзяленняў ВНУ могуць набыць наступныя вучэбныя дапаможнікі:

УЛАДЗІМІРАВА Г. В. Практыкум па пунктуацыі. М., Высшая школа. Пры складанні дапаможніка ўлічаны асаблівасці заняткаў на падрыхтоўчых аддзяленнях ВНУ. У кнізе прадстаўлены практыкаванні па асноўных раздзелах сінтаксісу сучаснай рускай мовы. Асобна выдзелены тэмы, найбольш цяжкія для абітурыентаў.

ПАТАПАЎ М. К. Алгебра і аналіз элементарных функцый. Наука, 1980. У кнізе ўдзелена вялікая ўвага тэарэтычнаму матэрыялу. Прыводзяцца некаторыя паняцці і вызначэнні, якіх няма ў школьных падручніках, але якія неабходны пры вывучэнні вышэйшай матэматыкі.

ГОЛЬДФАРБ Н. І. Зборнік пытанняў і задач па фізіцы. М., Высшая школа, 1982. У дапаможнік уключана шмат цікавых і арыгінальных пытанняў па фізіцы, якія прапаноўваліся ў розных ВНУ тэхнічнага і фізічнага профілю.

МЯСНІКОЎ С. П. Дапаможнік па фізіцы. Вучэбны дапаможнік для падрыхтоўчых аддзяленняў ВНУ. М., Высшая школа, 1981. Кніга—зборнік задач з падрабязнымі рашэннямі па ўсіх раздзелах праграмы уступных экзаменаў.

Л. АСІПЕНКА,
загадчыца магазіна.

Паведамленне

Фарміруецца група студэнтаў ГДУ, якія жадаюць летам бягучага года наведаць Народную Рэспубліку Балгарыю, адпачыць там. Для гэтага неабходна аформіць дакументы ў студэнцкім прафкоме да 20 лютага.

Рэдактар Ул. БАЛОГА.

«Гомельский университет» — орган парткома, ректората, комитета ЛКСМБ и профкомов Гомельского государственного университета (на белорусском языке), Гомельская фабрыка «Палесдрук» Дзяржкамітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Гомель, Савецкая, 1. Аб'ём — 2 друк. аркуш. Тыраж 2000 экз.
Наш адрас: вул. Савецкая, 104, п 3-11, т. 56-16-52.
АЗ 20012